

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LVIII.

„Gazeta” iese în fiecare zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
administrațiunea, piața mare, Târgul Inului Nr. 80 etajul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 cr. și a se plăti în avans. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Redacțiunea, Administrațiunea, și Tipografia.
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrierile nefrancate nu se primesc. — Manuscrisurile nu se returnează.
INSERATE se primesc la Administrațiunea în Brașov și la următoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukes, Heinrich Schickel, Rudolf Mosse, A. Oppelitz, Nachfolger; Anton Oppelitz, J. Demmer, în Budapesta: A. V. Goldmann, Eckstein Bernat; în București: Agenția Humanas, Societatea de Romani; în Hamburg: Karoly & Liebmann.
Prețul inserțiilor: o soră armonioasă pe o coloană 8 cr. și doi timbru pentru o publicație. Publicări mai dese după țară și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o soră 10 cr. sau 80 bani.

Nr. 190.

Brașov, Sâmbătă, 26 August (7 Septembrie)

1895.

Tactica celor cu musca pe căciulă.

Brașov, 25 August v. 1895

Folosindu-se de un articol al „Românului” din București, în care se accentuează, că diferendul dintre Români și Unguri trebuie căutat a se rezolva pe cale pacifică, foile ungueresci, în frunte cu „Pester Lloyd”, au publicat articuli, ce au tendința de-a prezenta lucrul astfel, ca și când presa română s’ar afla în retragere față cu maghiarismul violent.

Nu voim să intrăm ađi în meritul acestor articuli, din cari răsuflă erăși tactica vulpină unguerescă, der vom stărui numai asupra unui moment, pe care-l exploatează cu atâta plăcere numitele foi pentru sprijinirea tacticii lor.

Este adecă cunoscuta afacere a așa dizei conjurațiunii irredentiste bulgare, descoperită în Constanța, care dă din nou privilegiu în deosebiri lui „P.-Lloyd” de-a susține, că frații noștri de dincolo s’ar fi spăriat așa de mult de această descoperire, — care i-ar fi convins, că o parte a României e subminată de uneltirile rusesci, — încât presa a sfialat cu cale a schimba atitudinea ei de până acum față cu Ungaria și a sufla în cornul împăciuirii.

Organul nostru nu de mult a răspuns la un articol, în care „P.-Lloyd” pentru prima-ură a debutat cu „irredenta bulgară”. Atunci însă n’aveam încă date despre cele ce s’au petrecut în Dobrogea. În numărul nostru de Marți însă am fost în poziția de-a pute publica, după „Timpul” din București, date autentice despre descoperirea din Constanța, din cari rezultă clar și limpede, că acolo nu numai că n’a fost vorba de-o mișcare irredentistă dobrogeană, der de fapt nici nu s’a tractat de Dobrogea, ci numai de Macedonia și de tendința unor bul-

garî macedonenî, supuși otomanî, de-a conlucra la revoluționarea acestei provincii otomane.

S’a format adecă în Constanța un comitet revoluționar macedonean secret, căruia i-a și succes a trimite o mică bandă de voluntari pentru revoluționarea Macedoniei. Acest comitet a fost descoperit de cătră autoritățile române din Dobrogea și complotul a fost suprimat, er cei ce l’au pus la cale au fost trași înaintea justiției.

La acesta se reduce der, precum constată organul ministeriului de esterne român, „conjurațiunea irredentistă bulgară”, cu care foile ungueresci fac atâta tapagiu, exploataându-o în folosul politicii lor.

A conchide, din descoperirea uneltirilor secrete ale unor Macedonenî supuși turcesci din Dobrogea, la o completă schimbare de front a presei din România în cestiunea română, este ridicul și absurd. De așa ceva sunt capabili numai cei ce se sciu cu musca pe căciulă și n’au conștiința curată.

Alta este cestiunea, ce în ordinea raporturilor internaționale pōte indica României alăturarea la tripla alianță, și alta este diferendul între Români și Unguri, carea esistat sute de ani înainte de tripla alianță și va esista și după-ce nu va mai fi vorba de această, decă nu se vor delătura cauzele lui pe cale firască și în mod radical, er nu numai pe hârtiă, cu tot felul de hocus-pocus.

„P.-Lloyd” își face socotela fără birtaș și uită, că în cestiunea, ce ne priveste direct pe noi, Români de dincoace, noi avem să decidem mai întâiu.

Der despre acesta și despre modul ciudat de împăciuire, ce-l recomandă foile ungueresci fraților noștri de dincolo, vom vorbi cu altă ocaziune mai pe larg.

Guvernul și Vaticanul.

În Cronica noastră de ieri am amintit în ce chip foia vienesă „Neue Freie Presse” a „resolvat” afacerea Agliardi-Banffy. „Pester Lloyd” însă, scriind despre antecedentele conferenței episcopilor catolici și despre pastorala comună, dice următoarele:

Față cu publicația lui „Neue Freie Presse”, care vorbesc despre influința Vaticanului asupra hotăririlor conferenței episcopilor, primim din parte bine informată scoirea, că nici Curia romană, nici nunciul n’au exercitat nici un fel de influență asupra cuprinsului pastoralei stabilite în conferența episcopilor. Deja primul proiect, pe care l’a redactat primatele fidel devisei sale, era pētruns de acel spirit patriotic, care se manifestă în pastorala primită definitiv. Secretarul de stat Rampolla — după-ce Curia tot mai mult se reține a-se amesteca în afacerile interne ale Ungariei — a retrimis proiectul circularei numai pe lângă adaugerea câtor-va observări atenuante de caracter dogmatic, fără însă de-a fi atins partea politică a afacerii. Conferența episcopilor și-a apropiat mersul de idei al proiectului, care a fost întregit prin dorințele făcute în scris ale singuraticilor capi bisericesci. Desbaterea în plen a atins mai ales cestiunile stilistice ale textului catolic, deore-ce episcopii erau de-o singură părere în meritul cestiunii.

Aceste le constată așa-déră „Pester Lloyd”. În fața acestor constatări se impune întrebarea, că ce scop a avut presa guvernamentală unguerescă, care luni de-arēndul a calomniat și a suspionat Curia și pe Rampolla? De sigur, că această atitudine s’a urmat numai cu scopul de-a turbura și zăpăci opinia publică și de-a teroriza pe aceia, cari nu erau de-o părere cu coconul Banffy în cestiunile bisericesci politice.

CRONICA POLITICĂ.

— 25 August.

O mare agitare au produs în Germania cuvintele împăratului Wilhelm din toastul său ținut cu ocaziunea sērbării Sedanului, îndreptate contra social-democraților. Temperamentul neastimpērat și vehement al lui Wilhelm se manifestă în modul cel mai eclatant în acest toast. El sbiciu în modul cel mai aspru pe social-democrați pentru opisițiunea lor contra sērbării Sedanului și provocă întreg poporul german a respinge aceste „atacuri ne mai audite”. Toastul culmină în amenințarea, că decă poporul nu va respinge atacurile social-democraților, atunci împăratul va provoca armata, ca această să nimicească cēta trādătoare de patriă. „Nordde. Allg. Zeit.” vede din cuvintele acestea anunțarea unei noue acțiuni legislative contra social-democraților. „Vorwärts” dice, că preamărirea Sedanului este o dovadă eminentă despre fătărnicia culturii moderne, care sērbătorește învingerile singerose a ómenilor și creștinilor asupra deapropelii lor. „Hamburger Nachrichten”, organul lui Bismarck, nu-și pōte ascunde nemulțămirea față cu politica germană de astăđi. Germania este indignată asupra vrăjbei ce-o inscenară social-democrații chiar atunci „când imperiul își sērbă unitatea recăști-gată.”

Din Petersburg se anunță, că în săptămāna viitoare se vor ține marile manevre ale flotei rusesci de pe marea neagră, cu care ocaziune de prima dată se vor face operațiuni cu trupe de debarcare. Trupele vor debarca la Kimburu, pentru de-a sta față cu trei brigade de infanteriă, ce se vor apropia din Cherson. — Țarul a primit propunerea ministrului de resbel, ca pentru anul 1895 să se înroleze 277.400 recruți.

„Ungaria pe calea absolutismului”.

Acesta este titlul unei scrieri volante, ce a apărut dizele acestea și al cărei autor se crede a fi un luptător catolic fruntaș.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Mănăstirea de Argeș.

Baladă populară întocmită de V. Alesandri
Musica de Iacob Mureșianu.

(F i n e.)

Partea a treia

După furtunele, tânguirile și țipetele cutreerătoare din partea a doua, ce ne-au emoționat până la lacrimi, este o adevărată recreare de-a audii accentele veselului și energicului cor, ce introduce partea a treia.

Vine Negru-Vodă să se închine

La cea Mănăstire
Falnică zidire,
Mănăstire ’naltă
Cum n’a mai fost altă.

Corul începe cu-o fugă. Întāiu altistele, cântând melodia, în patru tacte; apoi sopranel, basul și tenorul, er în urmă se întrunesc toate vocile la textul: „Mănăstire ’naltă, cum n’a mai fost altă.”

Remarcabil în partea această

plină de armoniă, este mai departe corul zidarilor, cor bărbătesc a capella, cu-o melodiă prea frumoasă și înveselitoare.

Corul de dame: „Domnu-i asculta și pe gânduri sta” nu e așa succes, mai ales în ce priveste instrumentarea. După priceperea noastră instrumentațiunea este prea simplă și ar recere mai multă variațiune.

Cu atât mai reușită este însă instrumentarea partiei naratorului unde muzica, prin schimbarea de acorduri atât de variate interpretază textul în adevăratul său înțeles. Naratorul descrie aici tragicul sfârșit al meșterilor condamnați de Vodă de a putređi

Colo pe grindis
Sus pe coperis.

Partea a treia, care este cea mai scurtă, se termină cu povestirea catastrofei lui Manole. Acesta muncit de conștiința păcatului, ce l’a sevērșit, aude glasul mult iubit al soției sale din zid, se ’nfiōră, ameteșce și cade mort „de pe grindis, de pe coperis.”

Aici mai avem o observare critică.

La textul, unde Manole aude glasul nădușit al Anei, ce eșia din zid, compositorul — pōte spre a da o espresiune mai viuă acestui moment tragic-mistic — a cređut să unescă cu vocea Anei și vocea lui Manole, și a intercalat, ca răspuns din partea acestuia, strigarea lui „Viu Ano!” Acesta este singura abatere dela text, ce-o face compositorul; ni-se pare însă, că în forma și în legătura, în care a făcut-o, ea nu este tocmai succēsă. Intercalarea strigăturii vii și direct a lui Manole nu este numai o abatere dela text, pentru care putea să ’și ia licență compositorul ca să ’și rotundescă și completeze structura operei sale musicale, der este totodată și o abatere dela sistemul narator al părții ultime. Strigătul lui Manole ar pretinde, după noi, să fiă urmat de un ecou puternic din partea corului și a orchestrei, care se infățiseze luptele sale grozave sufletesci și să resume în accente și acorduri variate toate su-

ferințele lui. Acesta însă lipsesce, urmând imediat naratorul după răspunsul lui Manole, care astfel rămāne cu totul isolat în ordinea povestirii.

Ce-i drept, în espunerea naratorului, acompaniarea instrumentală, fōrte frumoasă, oglindeză viu și cu accente tot mai tari îngrozirea și amēțela mortală, ce a cuprins pe Manole, când a audit din zid glasul mult iubit, dāndu-se totodată espresiune și momentului dramatic în general prin acțiunea întregii orchestre, der toate acestea nu se pot pune nici-decum în legătură directă cu strigătul intercalat al lui Manole.

Credem, că compositorul apreți-ând aceste observări va pute ușor să completeze aici mancui.

Ca încheiere vine erăși corul, care în ritmii unui marș funebru indică istoricul loc, unde a căđut mort Manole și unde s’a făcut

O fântānă lină
Cu apă puțină,
Cu apă sārātă
Cu lacrimi udată!

După-ace autorul spune, că introducerea metriculelor de stat este un pas spre omnipotența statului, el dăce între altele: „La noi a deoădă așa de mult politica liberală, încât prin mijloace anticonstituționale mână această națiune în brațele absolutismului. În alt mod liberalismul nici nu-și poate susține domnia. În lipsa lui de conștiință, liberalismul nu cunoște alt interes, decât prolongirea vieții sale, ca dominant. Chiar din această cauză el nu-și alege mijloacele. Etă, că acum vré se ne calce în picioare și libertatea presei. Noul proiect despre procedura criminală, pe care Erdélyi l'a prezentat parlamentului, asigură guvernului drept nelimitat de confiscare preventivă. Cu această putere în mână guvernul poate zdrobi ori când îi place libertatea presei. Dacă acest proiect va deveni lege, libertatea presei rusești va fi în multe privințe superioară celei a noastre.

„În contra acestei politici trebuie pornit război. Acest război nu poate avea altă deșină, decât revisuirea! Numai prin o revisuire se poate ucide spiritul, a cărei operă destructivă o vedem zilnic aparând în diferite forme.

„Dacă nu va succede, ca în acest război să răsturnăm cu mijloace legale politica bisericăscă, formată prin corupțiunea omnipotenței, și sub ruinele ei se dispară acea dominațiune fără suflet, care a creat-o, — atunci societatea creștină din Ungaria se va descompune.... Năvălim nebuni în brațele absolutismului“.

Conferența episcopilor catolici.

Pressa străină încă se ocupă cu atitudinea clerului înalt catolic în fața punerii în vigoare a legilor bisericăscă. Reproducem adî celea ce le scrie foia germană „Frankfurter Zeitung“.

În sfârșit episcopii din Ungaria—dăce foia germană, — au luat poziția oficioasă față de legile bisericăscă politice. După cum ni-se scrie nouă, episcopii au turnat foarte multă apă în vinul opoziționalilor. Au aflat un modus vivendi și au enunțat principiul: *tolerari posse*. Nici nu se putea altfel, după-ace principiile bisericești metropolitului Agriei, a sfătuit plecarea capului înaintea acestor legi, printr'o circulară. Așa numitul partid popular nu se va prea bucura de această ținută a episcopilor; el a așteptat războiul său cel puțin resistință pasivă, ér acuma i-s'a luat tăiușul opozițional, din motiv, că clerul înalt nu vré să continue lupta. Ba partidul popular doria să fiă sprijinit moralmente din afară. Zichy și Eszterházy, doi conducători, umblaseră la adunarea catolică din München, ca să-și spună părurile.

Acolo au jucat un rol foarte comic. Căci ôre nu este rol comic, ca acești domni, necunoscând afară de globul maghiar nici

un alt glob, cêrcă ajutorul clericalilor din Germania, pe când aceștia s'au împoacă de mult cu căsătoria civilă? Nu-i mai puțin comic și faptul, că acest ajutor li-s'a și promis. Sêu dora e lucru serios și avem să ne așteptăm, ca ultramontanii germani să începă și ei războiul contra căsătoriei civile? Nu-i chiar imposibilitate. De alt cum această nu-i singura dificultate deosebită de conșii maghiari la München. Adunarea catolică a pășit din nou pe față cu pretensiunea ultramontanilor germani de a se restitui domnia lumescă a papei. Baronul Hartling, cel care a făcut această mișcare, a fost destul de cumințe a nu cerca lucrul acesta prin război, ci prin voința liberă a Italianilor.

Nu avem nimic contra acestui lucru. Dacă Italianii vré să restituie domnia lumescă a papei, e tréba lor, dér până atunci trebuie să aștepte ultramontanii foarte mult.

Interesant e, că ultramontanii maghiari nu se prea încăldesc la idea restabilirii domniei papei, și această din motive ușor de priceput. Din punct de vedere maghiar, trebuie să aprôbe tripla alianță prin urmare și alianța cu Italia, și apoi ca ômeni, cari țin cont de grația regelui încoronat, nu ar voi să-i încrucizeze politica esternă. Aici ei tac. Ultramontanii germani cred, că pot merge mai departe. Aceste le cunosc foarte bine și episcopii maghiari, tocmai așa ca și Zichy și Eszterházy, numai cât cei dintâii merg cu un pas mai departe. Examinând terenul, pentru deșșii nu numai că nu ar fi de folos, dér chiar păgubitor. Foarte bine și au cunoscut așa-déră terenul, pentru că statul maghiar în luptă cu clericalismul încă nu și-a gătat ierba de pușcă“.

Fără îndoială, că scrisese foii germane sunt inspirate de vre-un jidănaș din Budapesta.

O scrisore a împăratului german.

Foia franceză „Echo de Paris“ publică o scrisore, ce a adresat împăratul german Wilhelm II decedatului moștenitor de tron habsburgic Rudolf, în véra anului 1888. Cupia acestei scrisori a câștigat-o oficiul de esterne frances pe calea „cabinetului negru“ al diplomației. Ea e de următorul cuprins:

Iubite și nobile amice!

De bună sémă că încă nu ți-ai uitat de promisiunile reciproce făcute ôre cândva, că adevă, decât ne va chîema Dumnezeu la timpul său la cel mai înalt oficiu, ne vom împărtași vederile cu inimă deschisă și cu încredere deplină unul altuia. De câte-ori nu am repetat această promisiune între noi, de când a murit prea iubitul men tată, împăratul! Adî înainte de

plecarea mea la Kiel, vréu să dau esprime simțimentelor mele interne, și vréu să repet acea declarațiune, pe care a făcut-o guvernul meu celui al D-tale.

Mă duc la Petersburg, ca să fac pe voia moșului și a tatălui meu, cari amândoi s'au purtat față de Germania cu aoeași predilecțiune, ca și față de Austria, aliata noastră căldurosă.

Dacă ar puté, ei și-ar da tótă învoirea la această călătorie a mea, mie, care din unele acte comise sunt privit, ca inimic al Rusiei, și tot-déuna se dăce, că sunt un moștenitor de tron cu simțimente dușmănose Rusiei.

Îți mărturisesc cu tótă franchețe, că mi-am propus un scop întreit, și spre ajungerea acestui scop voi lucră pe lângă Țar. Aș dori să pot rezolva acele cestiuni economice și financiare, cari sunt în desbatere între Rusia și Germania. Aș dori mai departe să pot pune la cale o înțelegere între Austria și Rusia privitor la cestiunea bulgară, și a pune capăt greutăților referitoare la confiniile vóstre orientale. M'as' tiné fericit, când călătoria mea s'ar sfârși cu astfel de succese mari.

D-ta știi, că ideile exprimate de Înaltul meu tată în Viena referitor la acest obiect, stau foarte aprôpe de acelea, pe cari guvernul împăratului Austriei le-a primit. Trebuie să arétăm această procedură înțeleptă cu deosebire la Petersburg, după cum pretind pe viitor interesele acestor trei state. Trebuie să nimicesc tot-odată și ultimele rămășițe de intrigă franceze la Petersburg, la cari de când cu urcarea mea pe tron se mai adaug și intrigă engleze, despre cari însă am cunoscință deja dela început.

De periculoase le țin mai mult pe cele din urmă, fiind-că întaresc pe cele dintâii.

Îți împărtașesc, iubite și nobile amice, cu tótă sinceritatea, aceste idei, pe care le cunosc cel mai credincios consilier al meu. Starea mea personală pretinde, ca această vizită a mea în Rusia să fiă cea dintâii.

Prima călătorie pe care o voiu face spre mogađi, imi va servi, ca să arét Majestății Sale împăratului și tatălui D-tale acel devotament, cu care îi datoresc, și ca să stringem mai bine legăturile acelei amicitii, ce ne legă de frumoasa și puternica Austria și de D-ta, iubitul și nobilul meu amic.

Wilhelm.

Situațiunea în Bulgaria.

Un corespondent al diarului „Neue Freie Presse“ a avut de curénd o convorbire cu șeful opoziției estreme bulgare, Zankow, asupra stărilor din Bulgaria. Zankow dăsej corespondentului:

Nu vă lăsați induși în eróre de liniștea aparentă! Orientul nu cunoște re-

voluțiuni brutale, ci numai morale. Când Battenberg s'a întors din războiul cu Serbia, l'au întâmpinat aclamațiuni și bucurii. „Acum prințul este sigur“, mi-a spus un Biegeleben. — „Bucuria nu dovedesce nimic la noi“, i-am răspuns, „Alexandru nu oăde, pentru-că guvernul său trăsese dintr'întrigă“. Astăđi e același lucru! Ori-ce dă s'ar spune, vé declar, că poporul nostru, și întregul Balcan, e partisanul Rusiei. Nu mai nisce proști pot crede, că Românii, Serbia, Grecia se pot alia cu tripla alianță; se poate făgădui ori-ce, se pot încheia tratate; când va izbucni războiul, tóte statele balcanice vor fi pe partea Rusiei. Ea este putere elementară, care va atrage pe toți. — Dér și d-v. ați luptat contra Rusiei! dăse gazetarul.

— Acesta mi-se reproșeză tot-déuna ca și cuvintele mele: „Nu voim mienă Rusiei și nici acul albinei“. Și prințul Ferdinand mi-a reamintit cuvintele acestea. Nu neg, că le-am spus! Le-am spus încă cu gândul, că aparține Țarului, ce e Țarului, și lui D-đeu, ce e al lui D-đeu. Dar care din ei are dreptul să se apere, că s'ar sfera sa de acțiune este atinsă. Rusia are dreptul să oăre executarea tratatului de la Berlin; mai mult încă, războiul ei de liberă impune Europei datoria de a i asigura primul cuvânt în tóte cestiunile Balgariei.

— Și ce trebuie să se facă pentru împăca pe Rusia?

— Acestă întrebare mi-a pus-o prințul. „Sire — i-am răspuns — trebuie să neți sémă de tratate, după cari nu se poate un domnitor legal, până când cea nea recunoscerei nu va fi deslegată. Trebuie să deveniți înainte de tóte Bulgari. — „Ôre nu sunt?“ întrebă prințul. — mod exterior da, dér pentru a fi Bulgari trebuie să dispară cestiunea religioasă. Ômenii nu cere, ca Alteța Vóstră să schimbe credința, dér pentru-oă aveți fericirea a poseda un moștenitor, creșteți-l în cința noastră. Și această e o consecință a tratatelor. Acesta este primul punct doilea, cel mai important, este ca Alteța Vóstră să dobândescă, ca Bulgar și în formitate cu sentimentele poporului nostru împăcarea cu Rusia. Politica noastră poate diferi de a ei. Al treilea punct este respectarea esactă a Constituției noastre. Când se vor face tóte acestea, Rusia va recunósce“.

— În timpul acesta a intervenit deputația, deci încă un pas spre scopul d'vóstră.

— Să nu credeți această. Rusia continua să aștepte. Ea nu a pus nici condițiune și rămâne pe tărîmul deciziunilor din 1889 etc. Și cât privește prințul, e ceva ciudat. La Constantinopol există tîrguri de robi, uade se pot cumpăra femei frumoase. Turcul, care cumpără trăsese cu ea cât-va timp, o gonese,

Aici compositorul a avut nimerita ideă de-a reaminti totodată istoria clădirii Mănăstirii de Argeș, făcënd ca orchestra, în acompaniarea corului, să esecute prima temă dela început: „Pe Argeș în jos, pe un mal frumos“ ..

În cele premerse am arătat cum a înțeles și pîtruns balada în tóte părțile ei compositorul. Acum rămâne să mai vorbim de prestațiunea corului d-lui Mureșianu și a orchestrei la concertul din Blășiu.

Corul.

Corul în total a fost compus de 50 de persoane, bărbați și dame. Nu este un cor mixt stabil, ci a fost compus anume pentru esecutarea baladei, din puterile de cari putea să dispună dirigentul. Avënd în vedere greutatea instruirii unui astfel de cor oasincal, precum și dificultățile, ce le oferea piesa musicală însă-și, nu putem decât să aducem elogiuri d-lui Mureșianu pentru succesul neașteptat și strălucit, ce l'a dobândit cu acest cor, care a

trebuit să-l recompenseze pentru tóte fatigiile sale îndelungate. Nu puțin a contribuit la acest succes și însuflețirea coriștilor, produsă în mare parte de frumuseța și puterea inherentă operei musicale, ce aveau să-o esecute.

Corul mixt a fost dela început și până la sfârșit prompt și precis în prestațiunile lui. El a intrat în tact tot-déuna cu cea mai mare esactitate, observând bine mai ales *crescendo* și *decrescendo*. Nu mai trebuie să spunem, că pentru mărirea efectului întregii balade corul ar trebui să fiă mai numeros și astfel mai puternic.

Corul de bărbați asemenea și-a rezolvat problema mulțumitor. S'au observat însă întrinsul unele voci prea tinere, cari n'au corespuns pe deplin, de pildă în corul meșterilor, cari erau toți ômeni în vîrstă, cîntarea lor, reclamând prin urmare mai multă putere bărbătescă. Tenorul în genere putea să fiă mai tare.

Corul de dame a cîntat mult mai

bine. El întrunescă voci foarte bune, pline de vigoare, de sopran și de alt. Solii.

Nu mai incăpe îndoielă, că soliștii au avut partea cea mai grea în cîntare și tot odată cea mai mulțămitoare. Solurile au fost împărțite așa după ordinea, în care vin în piesă: Narratorul (d-l Gh. S. Vasiliu) Negru-Vodă, (d-l Traian Mureșianu) Ciobanul, (d-l Dr. V. Smigelszki) Manole, (d-l G. Purecel) Ana (d-na Victoria Karșai).

D-l Gh. S. Vasiliu, tenorul „operei române“ dela teatrul din Bucuresci, are o voce de un timbru plăcut metalic, dér frumosul său tenor liric nu i-a ajutat de-a corésponde pe deplin rolului ca narator, care recere un tenor dramatic. S'a mai adaus la această, că pronunțarea n'a fost pretutindenți destul de clară și puternică.

D-l Traian Mureșianu, cunoscutul baritonist, și-a rezolvat problema, în solurile lui Negru-Vodă, după tóte cerințele artei, cu perfectă siguranță, cu multă pîtrundere și cu efect. Cu

deosebire solo: „Etă zidul meu, aleg eu“ a fost sublim. Aici valorat pe deplin frumosul și puternicul bariton al d-lui Mureșianu. Totuși trebuie să notăm, că cîntăria lui Negru-Vodă, e scrisă mult pentru bas, decât pentru tenor, ceea ce s'a și observat, netînd d-l Mureșianu să-și descurse tótă puterea pe tonurile cele de bas.

Dr. V. Smigelszki a cîntat pe Ciobanului, dovedind mult zel, și pricepere, dér vocea sa mică l'a ajutat de-a scóte efectul așteptat.

D-l G. Purecel (Manole) are o voce de tenor frumoasă și puternică, dér nu-i destul de stăpînat ea. N'are destulă siguranță în cîntare, ba ici-colo chiar detonează. dat însă multă silință și astfel a avut cu noroc peste părțile mai grele ale partiei lui Manole. Romanza dintâii a cîntat-o mai bine.

D-na Victoria Karșai, soția prietenului român Karșai din Blășiu, întrecut în solurile Anei tóte țările. Ea are o voce metalică, un timbru argințiu, o voce frum-

se p^ote împăca cu d^onsa, o reține, decât potrivește. După primul timp al acestei mișcări nelegitime, urmăzând o căsătorie urioasă, greu de desfăcut. Vedet^oii, Germana, Austria sunt t^orgurile noastre de lumitori; de opt ani suntem acum uniți în prințul Ferdinand. Un timp foarte lung. Dacă vrea ca legătura să se stringă pentru tot-d^ouna, n'are decât să devie Bulgar-Bulgar în sensul ce am indicat.

— Și nu așteptați nici un succes în urma ultimelor demersuri ale guvernului?

— Cum p^ote av^o succes comedia asta? Rusia nu se va înșela, ea știe că oamenii de aci au făcut toate pentru a spune, au făcut ceva. D^or intriga ac^osta va pricinii pagube. Nu sunt un prooroc rău. Cum câți-va ani Stambulow a căutat să ne înțelegă cu mine. „S^o mergem uniți“, mi d^oise el. — „Pentru-ce?“ — „Imi trebuie puteri noi, suntem în ajunul unor evenimente mari“. — „Ce?“ — „Un războiu universal“. — „Pe ce vă întemeiați?“ — „Pe Bismarck. El crede, că vom av^o un războiu european“. — „Și chiar de ar crede-o, știu, că nu vom av^o războiu, Rusia nu vrea războiu“. Tratat^orele dintre noi nu au isbutit. Stambulow și-a continuat drumul autoritar și a căzut. Miniștrii de astăzi nu vor avea o sortă mai bună.

SCRIRILE ȚILEI.

— 25 August.

M^orte la poruncă. Nu numai comuna Koldjanka, ci întreg comitatul Arva s'a cutremurat de o ne mai auzită crimă severă în mijlocul locuitorilor de acolo. Un om numit Szawelsuk avea patru feciori, dintre cari pe cel de al treilea îl înrolară la miliție, fiind însurat. Ducându-se el la oște, soția lui rămase acasă, unde începu relații p^ostocose cu soțul ei, bătrânul Szawelsuk, care ca să nu fiă conturbat în această crimă alungă pe ambii săi fi mai mari, dela casă, ținându-și numai pe cel mai mic, un băiat de 13 ani, cu numele Ivan. Feciorul înrolat nu a primit nici o veste de acasă în decurs de 3 ani. La reint^orcere adă familia cu 2 copii înmulțită. Auz^ond despre scârboasă relație a tatălui său porni proces în contra lui, d^or bătrânul nu c^oteză a aștepta sentința, puse deodată în mână fiului său celui mai mic arma omorătoare, ca să-l impuse în somn. Acesta și împlini porunca tatălui său într'o dimineață, sfredelindu-l c'un glonț prin cap. S'a pornit cercetare.

— o —

Un act de curaj. In ziua de 20 August v., pe când vaporul „Orient“ se depărta dela ponton, la Brăila, un lucrător grec, care întârziase, pentru a nu pierde cursa, găsesce de cuviință să sară de pe ponton în vapor, d^or per^ond echilibrul a căzut în Dunăre. Controlorul vaporului, d.

Savu, găsindu-se în apropiere, se plecă pe balustradă și întinzând mâna apucă pe cel căzut și în admirația lunei îl ridică pe vapor. Publicul asistent a felicitat pe curajosul controlor.

— o —

De ale armatei. Colonelul George Tomici^o, comandantul regimentului de honveți Nr. 24 din Brașov, este transferat la armata comună și numit comandant al regimentului de infanterie Nr. 8. — Servitorul de oficer Vasile Sandul dela regimentul de dragoni Nr. 9 a fost decorat cu crucea de argint pentru merite, ca recunoștință, pentru-că cu pericolul vieții a mântuit pe un om dela m^ortea înecării.

— o —

Un accident al regelui Italiei. Din Aquila se scrie cu data de 3 Septembrie, că regele, urmat de statul său major, a trecut dimineața în revistă cele două corpuri de armată, cari au luat parte la manevre. Atât Regele cât și Regina, cari erau de față, au fost viu aclamați. Intorcându-se în oraș după revistă, Regele a dat p^onten calului, care zăpăcit de marea căldură suferită, a căzut pe flanc. Regele, după ce s'a degajat repede, a încălecat din nou același cal. Mulți din spectatori nu au observat incidentul.

— o —

Confiscarea unui țiar social-democrat. Alaltăieri au fost confiscate în Berlin numerii 191 și 204 ai țiarului social-democrat „Vorwärts“, de-orece ar conține laesa majestate. Redactorul responsabil al numitei foi, cu numele Pfung, a fost arestat. Se d^oce, că împăratul Wilhelm lăsa să i-se cetască în țările din urmă regulat numitul țiar, care necentenit publica articoli agitatori contra monumentului împăratului Wilhelm I, a sărbătorii Sedanului și contra bisericii „împăratul-Wilhelm I“.

Meditațiuni din diecesa Gherlei.

— August 1895.

Stările din diecesa Gherlei își au caracteristica lor, față cu care publicul nostru cetitor nu p^ote fi indiferent.

Cele întâmplare în preparandia profesională gr. cat. română din Gherla ne sunt încă în prosp^otă memoria tuturor. Tractarea necorectă și p^ote și lipsa unui metod mai practic și mai modern a n^onia dintre profesori, a adus cu sine punerea în grevă și la urmă părăsirea preparandiei din partea elevilor din cursul al treilea, cari trecură la preparandii ungurești de ale statului.

Prezum auzim, acei tineri, la urma urmelor s'au reîn^otorși aproape toți la preparandia Gherlei, pe care o părăsiseră, și ast-fel măcar în parte s'a reparat răul. Urmele acestui pas regretabil însă au rămas afund săpate în prestigiul preparandiei noastre.

N'am put^o nici de cum să luăm în apărare pe acei tineri, cari în asemenea mod neertat s'au făcut vinovați de neobservarea legilor școlare și nerecunoșterea subordinației și a obediinței. D^or scandalul s'ar fi putut încungiura ușor. N^ocăzul tinerilor respectivi a atins culmea mai ales prin faptul, că Prea S^ontia Sa episcopul Gherlei n'a aflat cu cale a-i primi în audiență nici după două rugări. Nu era ore mai bine, decât i-ar fi primit și decât prin câte-va cuvinte părintești i-ar fi demolit și ar fi încungiurat scandalul?

Alumnii preparandiali din Gherla n'au fost norocoși de-a fi primiți în audiență la Prea S^ontia Sa, în schimb însă ori-ce malconținți din popor, cari din răutate, ură, ori răsunare se răsvrătesc în contra cutărei preot ori învățator harnic, sunt primiți și ascultați, ba nu odată Prea S^ontia Sa corăspundeză cu ei chiar și prin telegrame. Acestei menagiari deosebite este a-se mulțumi, că nu odată preoți dintre cei mai vrednici, cari au încărunit servind la altarul Domnului, trebuie să sufere cele mai întristătoare jigniri în buna lor reputație, în timp ce malconținții neconșiențioși saltă și se veselesc de batjocura pusă pe preot ori învățator, cărora le înpuținază beneficiile (stolele), ba une-ori nici nu vor să-i sufere în parohia, ori decât da, îi sufere numai condiționat, pe lângă contract și „comințiu“ în regulă, ca și cum ar fi nisce simpli servitori! Câți preoți, protopopi, profesori trebuie în urma acestei procederi a-se depărta dela posturile lor, — chiar mulți dintre ei fără păcate și vină canonică, fără cercetări ordinare prescise canonic, fără de-a fi putut intra în audiență la P. S. S. măcar pentru un ultim adio!

Nu d^oicem, ca poporul să nu fiă ascultat în justele sale plângeri. La noi însă se pare, că din partea guvernului diecesan s'ar fi pornit o prigonire sistematică în contra credincioșilor inteligenți, atât din cler, cât și dintre mireni.

La conferirea parochiilor prea adeseori preoți bine-meritați sunt desconsiderați în mod anti-canonic și injurios, dându-se preferință rudeniei celor dela centru; mulți preoți bătrâni și vrednici, protopopi, doctori și profesori binemeritați vegetează prin nisce parochii din cele mai slăbuțe, fiind lăsați la arbitriul poporului, care dispune după capriciul său asupra bieților preoți.

Nuam dintr'o aversiune extra-ordinară față cu membrii inteligenți ai credincioșilor ne putem explica și faptul, că Prea S^ontia Sa nu găsesce de cuviință a decora și distinge cu onoruri bisericesci pe cei vrednici din diecesa sa, cum fac toți ceialalți arhiepiscopi gr. cat., măcar că clerul acestei diecese emulează întru toate cu clerul dieceselor surori. Chiar stalurile canonice numai după ani le completează, după ce

mai întâi și-a luat informațiuni chiar și dela „solgăbirii“ asupra persoanelor respectivelor. La noi un notar consistorial trage la ruda carului diecesei peste 36 ani fără de-a fi promovată, pe când consolarii și coetanii săi au ajuns de mult canonic, arhidiacon și vice-protopop în alte diecese. Preoții stau câte 20 ani și mai bine tot ca preoți interinali dispuși, numai pentru ca să se p^otă juca cu ei ca m^oța cu șorecii, put^ond a-i amova mai ușor și fără forul metropolitan al Blășului; ba ce e și mai bizar, unii preoți, cari de precedenții arhieriei a fost numiți parochi, ađi sunt degradați la rangul de administratori parochiali.

Apoi unde s'a mai pomenit, ca un arhieriu voinic și bine făcut, ca P. S. S. Szabo, în timp de 15 ani ai păstoririi sale să nu-și viziteze nici măcar cele mai apropiate tracturi protopopesci, ca pe ordincioși să-i întărească în credință, ținându-le predici și vorbir^o după prescripțiile s-lor canoane, căci S. Apostol Pavel așa d^oce: „Cum vor crede aceluia, pe care nu l'au auzit, și cum vor auzi fără predicator!“

Dacă P. S. S. ar eși la câte-o visitație prin protopopiatele sale, ar av^o ocaziunea de a se convinge în persoană, că lucrurile nu merg bine. Unii protopopi favorizi administreză câte două tracturi și nici un merit altul nu și-au câștigat, decât că sunt înrudiți cu cutare secretar episcopesc, pe când preoți tractuali bine meritați, cari au edificat biserică și școle de model și și-au câștigat merite și pe alte terene, sunt părăsiți cu totul. Printr'o visitație canonică s'ar convinge P. S. S. și despre starea preoților acelora, cari nu mai pot administra câte 2-4 parochii și că ar fi timpul suprem a se face și la noi o nouă arondare a tractelor protopopesci, căci în câte tracturi sediul protopopului se află într'alt tract, ăr parochiile sunt împărțite prin alte cercuri politice!..

Cu un cuv^ont, reintorcându-se la masa-i verde presidială, între consiliarii săi, li-ar mai da creșem^ont și acestora, ca onora, cari sunt mai practici și cu alte cunoștințe reale; s'ar mai oruța de-atâtea torturi mulți preoți, căci ar cunoșce ambe părțile în fond, atât pe popor, cât și pe cler, și i-ar mai crede și acestuia, nu tot aceluia.

Sciri telegrafice.

Budapesta, 6 Sdptembrie. Arhiducele Ladislau a murit astăzi la 10³/₄ a. m.

Literatură.

Logofetului Matei, novelă de I. C. Pantu, formată mare 105 pagine. Costă 40 cr.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

gingașă, dulce și totodată puternică, un sopran superb, put^ondu-și păstra toate însușirile sale și în pozițiunile cele mai înalte cu egală putere. D^ona Karșai a scos în finalul părții a II-a curat și clar pe C cel de sus de opt ori una după alta, în mic^o intervale, și la sfârșit l'a ținut două tacte, produc^ond astfel efectul deplin al momentului celui mai culminant dramatic din baladă. D-sa are o școlă bună, cântă cu siguranță mare și e stăpână pe vocea ei. De dorit ar mai fi numai ca pronunțarea cuvintelor din text ici colo să se audă mai bine.

Orchestra.

Musica orășenescă din Sibiu și-a îndeplinit chiamarea în mod mulțumitor, d^or s'a observat îndată, că pentru acompaniare cu putere a „Mănăstirii de Argeș“ a fost necompletă. Așa de pildă orchestra nu dispunea decât numai de trei viole, pe când trebuia să fiă cel puțin de 4 ori pe atâtea, av^ond violele mai de multe-ori un rol principal în instrumen-

tarea piesei. Cello era numai unul, pe când trebuia să fiă cel puțin două, din care cauză cello nu și-a putut marca melodia uneori destul de bine. Cello are adevărat să conducă mai de multe-ori melodia, așa încât în unele locuri pentru întărirea lui compositorul a trebuit să-și ia refugiu la fagot, efectul fiind astfel alterat. Cornul al 3-lea a lipsit cu totul. Timpanele (tobele) sunt vechi și sună cam gol și discordat, au intrat de multe-ori cu prea puțină viuociune și întârziat, ca și instrumentele de alamă.

Orchestrarea.

Cât pentru orchestrarea baladei în genere nu putem av^o decât laude. Colorare perfectă, imitare sublimă a naturii. Se vede, că d-l I. Mureșianu știe să întrebuințeze bine diferitele instrumente pentru efectele ce voesc să le producă. Și s'au și vedut aceste efecte cu toate scăderile ce le-am observat în compunerea orchestrei.

*

Să mai vorbim de impresiunea,

ce a produs-o opera musicală asupra numărului și inteligenței publice din sala cea mare de gimnastică a Blășului?

Ac^osta a fost deja ap^orețiată în celelalte foi române și rămâne numai a se constata, că executarea „Mănăstirii de Argeș“ a fost considerată de întreg publicul auzitor, ca un eveniment extra-ordinar în viața noastră musicală, ăr valoarea operei a fost taxată după efectul ad^onc, ce l'a produs asupra-i în toate părțile sale, st^ornind admirație și lacrimi.

Compositorul I. Mureșianu a fost viu și sgomotos aplaudat, de când s'a urcat pe locul lui de dirigent până în fine, când a fost felicitat călduros din toate părțile, încep^ond dela Inalt Prea S^ontia Sa Metropolitul Mihalyi, care a asistat până la sfârșit la concert.

La finele părții prime i s'a oferit compositorului între aplause îndelungate o frumoasă cunună de lauri.

*

„Mănăstirea de Argeș“ este, după părerea noastră, prima operă dramatică musicală la noi Români, care, în haina unei balade, se presentă ca o lucrare, ce intrunesc toate esigențele muzicii clasice moderne și se p^ote pune și ca musică vocală și ca musică instrumentală alături cu compozițiile de acest felu ale națiunilor culte apusene.

Accentele melodiilor populare române răsună din totă lucrarea și trec printr'insa ca un fir roșu, așa că nici un moment nu ne simțim străini, ci mereu numai între cei ce simt cu noi, vorbesc limba noastră și exprimă sentimentele, superstițiile, cugetele, credințele, fala și gloria neamului românesc.

O ast-fel de lucrare trebuie încurajată și sperăm, că ea va și fi încurajată după cum merită. Ac^osta este urarea, ce-o adresăm bravului compositor.

X.

Cursul la bursa din Viena.

Din 4 Septembrie 1895.

Table with 2 columns: Item (e.g., Renta ung. de aur 4%, Impr. cail. fer. ung. in aur 4 1/2%) and Price (e.g., 122.55, 99.90).

Cursul pietei Brasov.

Din 6 Septembrie 1895.

Table with 3 columns: Item (e.g., Bancnote rom. Camp, Argint roman. Cump), Price, and another Price (e.g., 9.56 Vënd., 9.58).

Sz. 2568—1895.

Arverezési hirdetmény.

Alattirt előljároság részéről közherré tételük, hogy a Hosszufalu. község tulajdanát képező D. véderdő üzemosztály 1894 és 1895. évi 6669 tömör köbméterre becsült bükk tűzifa hozama 1895 év Szeptember hó 21-én délelőtt 10 órakor Hosszufalu község hazánál megtartandó írásbeli ajánlattal összekötött szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek elfogadadni.

Kikiálítási ár 2667 frt. 50 kr., melynek 10%-a, az árverezés megkezdése előtt bánatpénzkép a községi előljároságnál leteendő.

Írásbeli ajánlatok, melyek szintén 10% bánatpénzzel szerelendők fel, csakis a szóbeli árverezés megkezdéséig fogadtnak el.

Egyébb árverezési és kibasznlási feltételek a községi irodában betekintheők.

Hosszufalu, 1895 Aug. 30-án

Islik András, főbíró. Lukács Károly, jegyző. 770,1—1

Numere singuraticie à 5 cr. se potú cumpéra in din „Gazeta Transilvaniei“ librăria Nicolăe Ciureu.

Advertisement for Casa de bancă JACOB L. ADLER, Braşov. Piaţa mare Nr. 1. Sibiu. Includes text about currency exchange, interest rates, and services.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Mai 1895.

Main railway schedule table with multiple sections: Budapesta - Predeal, Ghirişu - Turda, Copşa-mică - Sibiu - Avrighu - Făgăraşu, Simeria (Piski) - Hunedóra, Brasov - Zerneşti, Mureş - Ludoş - Bistriţa, Arad - Timişóra, Cucerdea - Oşorheiu - Regh.-săsesc, Careii-mari - Zelău, Sighişóra - Odorheiu-săcuesc.

Nota: Órele însemnate în stânga staţiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadraţi cu linii mai negre însemnăză orele de noapte.